

2183 бр

см. ЯРОСЛАВСЬКИЙ

**ЧОГО ВИМАГАЄ
ПАРТІЯ
ВІД КОМУНІСТІВ
У ДНІ ВІТЧИЗНЯНОЇ
ВІЙНИ**

59

УКРАЇНСЬКЕ ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО

Ціна 1 крб. 50 коп.

8

V.N. Karazin Kharkiv National University

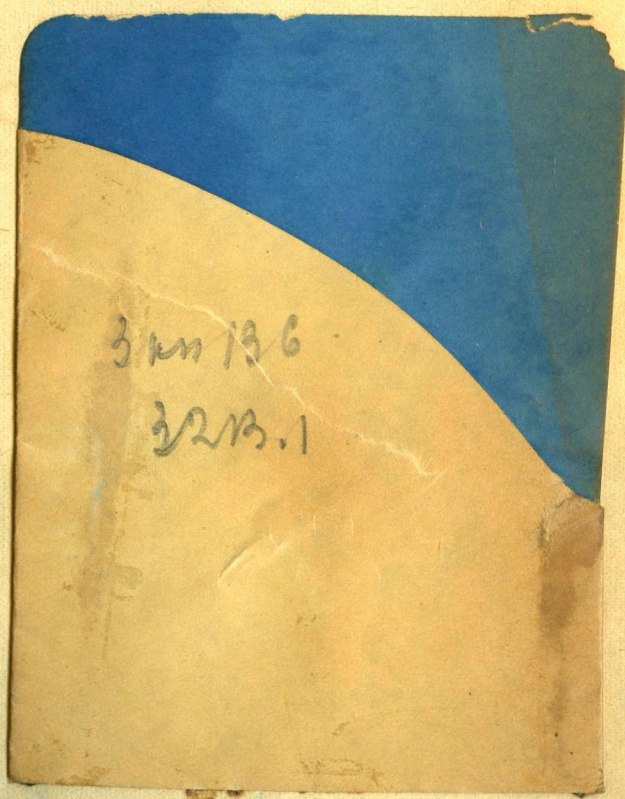
00665852

2

1812

OLD SHIRT
BAG

31m 196

32B.1

ЄМ. ЯРОСЛАВСЬКИЙ

ЧОГО ВИМАГАЄ
ПАРТІЯ
ВІД КОМУНІСТІВ
У ДНІ ВІТЧИЗНЯНОЇ
ВІЙНИ

Проверено
ЦНБ - 10/10/44

12

Центральна Наукова
Бібліотека ХДУ
Ісв. № 2183/4/6p

1/10/44

УКРАЇНСЬКЕ ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО
КИЇВ 1944 ХАРКІВ

SAVANNAH OTC

SAVANNAH OTC

SAVANNAH OTC

SAVANNAH OTC

SAVANNAH OTC

SAVANNAH OTC

SAVANNAH OTC

SAVANNAH OTC

SAVANNAH OTC

SAVANNAH OTC

SAVANNAH OTC

SAVANNAH OTC

SAVANNAH OTC

SAVANNAH OTC

SAVANNAH OTC

У робітничого класу і у селянства до утворення партії більшовиків не було організації, на яку вони могли б опертися в боротьбі за своє визволення. Такою організацією повинна була стати і стала партія більшовиків, створена Леніним і Сталіним.

Партія більшовиків виникла понад 40 років тому. До неї ввійшли марксисты — прихильники Леніна, і налічувала вона до революції 1905 р. декілька сот, а потім декілька тисяч марксистів-ленінців, загартованих у найважчих умовах боротьби з царизмом, капіталістами і поміщиками. Перед партією більшовиків стояло величезне завдання: повалити царське самодержавство і вчинити соціалістичну революцію.

Партія більшовиків керувала боротьбою трудящих мас Росії в трьох революціях, керувала першою в світі переможною соціалістичною революцією в жовтні 1917 р. Партія більшовиків, очолювана Леніним і Сталіним, створила в 1918 р. Червону Армію, вона керувала робітничим класом, селянством і Червоною Армією в період громадянської війни та інтервенції і привела радянський народ до перемоги. Партія більшовиків перетворила відсталу і злиденну країну, якою була Росія до Жовтневої революції, на могутню індустріальну і колгоспну державу. Партія більшовиків під керівництвом товариша Сталіна забезпечила зміцнення міжнародного становища Радянської держави та її оборону від зовнішніх ворогів. Партія більшовиків, маючи на чолі випробуваного, славного вождя партії і Радянської держави — великого полководця Червоної Армії товариша Сталіна, керує з 22 червня 1941 р. найважчою з усіх воєн — Вітчизняною війною радянського народу проти гітлерівської Німеччини. Червона Армія — улюблене дітище народу, його збройний захист — створена була і зміцніла в боях за соціалістичну Батьківщину. Найкращі якості борців за справу Леніна — Сталіна виховала і виховує в ній партія більшовиків.

Партія Леніна — Сталіна — організатор боротьби за перемогу над німецькими загарбниками. Вона організує працю

десятків мільонів радянських людей, щоб забезпечити фронт усім потрібним для перемоги, партія веде Червону Армію в бій за остаточний розгром німецьких загарбників.

Радянський народ, Червона Армія згуртовані воедино під прапором радянської влади й комуністичної партії. Кращі люди робітничого класу, селянстві, інтелігенції, героїчні бійці та командири Червоної Армії вступають до партії Леніна — Сталіна.

Зростання рядів партійних організацій, потяг мільонів людей до партії — показник величезного авторитету і впливу, яким користується партія Леніна — Сталіна в народі, вияв того, що народ вбачає у більшовицькій партії свого випробуваного бойового вождя і керівника.

I

ХТО ВХОДИТЬ ДО ПАРТІЇ БІЛЬШОВИКІВ ?

Партія більшовиків приймає в свої ряди щодня тисячі нових членів і кандидатів. На фронтах Вітчизняної війни вступають до ВКП(б) героїчні захисники Батьківщини, в тилу — передовики соціалістичної праці, ті, хто, не шкодуючи сил і енергії, працюють для фронту. Завдання партійних організацій — приділити найсерйознішу увагу прийомові кращих синів і дочок народу до ВКП(б), їх політичному вихованню і бойовому загартуванню.

Хто може бути членом більшовицької партії? На це питання дає відповідь лєнінська формуліровка статуту ВКП(б) про членство партії, формуліровка, що витримала всі випробування життя. Вона каже:

„І. Членом партії вважається всякий, хто визнає програму партії, працює в одній з її організацій, підкоряється постановам партії і сплачує членські внески“.

Що означає визнавати програму партії? Визнавати можна те, що добре знаєш. Не можна сказати — я визнаю програму партії, якої я не читав і з якою я не обізнаний. Отже, той, хто хоче бути членом партії, повинен вивчити її програму. Не можна вимагати цього знання програми від кожного, хто вступає в кандидати. Тому в статуті партії сказано, що перш ніж бути прийнятим у члени партії, кожний, хто вступає до ВКП(б), проходить відповідний кандидатський стаж. В статуті сказано:

„Всі особи, які бажають вступити до партії, проходять кандидатський стаж, необхідний для того, щоб ознайомитись кандидатів з програмою, статутом, тактикою партії

і забезпечити парторганізації перевірку особистих якостей кандидатів“.

У грізні дні Великої вітчизняної війни Радянського Союзу проти фашистської Німеччини мільйони патріотів нашої Батьківщини назавжди зв'язують свою долю з комуністичною партією. Документи бійців і командирів Червоної Армії з проханням прийняти їх у ряди партії Леніна—Сталіна найяскравіше свідчать про це.

Перед відправленням на фронт відмінник бойової і політичної підготовки старшина роти сержант Бондарев (Сибірська військова округа) пише до партійної організації:

„Кращі люди країни віддають усі свої сили, кров і життя за справу оборони Батьківщини. У моєму серці кипить палка ненависть до заклятого ворога. Я не можу терпіти того, щоб фашистські звірі оскверняли нашу землю, знушались з нашого народу. Вважаю себе підготовленим до вступу в ряди партії Леніна—Сталіна, бажаю бути в її передових рядах і піти на фронт комуністом. Не пошкодую сил і життя для захисту Батьківщини від зухвалого ворога“.

Учасник героїчної оборони Ленінграда червоноармієць Мельніков, прочитавши наказ товариша Сталіна, сказав: „Моя родина, яку я виховав з допомогою радянської влади, складається з дев'яти чоловік. Фашистські звірі відняли у мене щастя і радісне життя—відняли у мене родину. Мета мого життя тепер—мстити німцям, мстити нещадно“. Товариш Мельніков подав заяву з проханням прийняти його до партії. У заяві він пише: „Ворога хочу бити як комуніст“.

Комсомолец Гайдова (Московський фронт ГПО) у своїй заяві про прийом у кандидати ВКП(б) пише:

„Я твердо вирішив вступити в ряди партії, яка очолює боротьбу проти ненависного всьому людству німецького фашизму. Хочу битися за Батьківщину, не шкодуючи сил і самого життя, у рядах ВКП(б).“

На Північно-західному фронті серед прийнятих у члени партії—знатний снайпер Доржів, що знищив 184 окупанти, червоноармієць Петров, нагороджений орденом Червоної Зірки за те, що виніс з поля бою 45 поранених з їх зброєю, червоноармієць Якушенко, що замінив командира роти на полі бою.

На Карельському фронті серед прийнятих у кандидати ВКП(б)—механік-водій товариш Борисов, який знищив 7 танків ворога, 6 гармат, 4 тягачі, багато автомашин і 175 солдатів та офіцерів.

На фронті люди легше пізнаються. У бойовій обстанові відразу бачиш якість людини, її відданість Радянській державі, народові, партії. Якщо в такій обстанові людина заявляє, що вона хоче бути в партії, їй треба полегшити вступ до партії. Тому Центральний Комітет Всесоюзної комуністичної партії (більшовиків) ухвалив рішення, яке полегшує військовослужбовцям на фронті вступ у ряди кандидатів і членів партії.

На керівних працівниках партії і на всіх партійцях, що перебувають на фронті і взагалі в армії, лежить велике завдання — допомогти бійцям не лише вступити до партії, але допомогти їм також ґрунтовно ознайомитися з програмою, статутom і тактикою партії, допомогти парторганізації перевірити особисті якості кожного кандидата, з тим щоб потім вирішувати, чи слід його прийняти в члени партії.

Неправильно роблять ті політпрацівники, які думають, що вся справа лише в тому, щоб „оформити“ вступ товариша до партії. Видав кандидатську картку — а там хоч би що! Неправильно роблять ті парторганізації, які женуться за кількістю прийнятих у партію, не дбаючи про те, щоб серйозно зайнятися тими, що вступили кандидатами в ряди ВКП(б).

Прийняття в кандидати зобов'язує парторганізацію, до якої вступив новий товариш, не обмежуватися видачею йому кандидатської картки, а допомогти йому ідейному, культурному, бойовому ростові, допомогти йому оволодіти тими відомостями про партію, знанням історії і тими воєнними знаннями, які потрібні для того, щоб цей товариш міг справді виконати роль передового партійця-ватажка, виконати ті вимоги, які ставить до нього партія.

II

ЯКІ ОБОВ'ЯЗКИ ПАРТІЙЦЯ-БІЛЬШОВИКА?

Кожний партієць повинен знати, чого вимагає від нього партія, які обов'язки покладаються на нього партією Леніна — Сталіна — організатором боротьби і перемог радянського народу. Він повинен сам засвоїти і роз'яснювати трудящим, що без партії неможливе було б повалення царського самодержавства, неможлива була б перемога Жовтневої соціалістичної революції, неможлива була б перемога над ворогами у громадянській війні, у війні проти інтервентів. Без партії більшовиків неможливе було б перетворення відсталой Росії на передову країну соціалізму. Без цієї партії не-

можливе було б створення такої могутньої Червоної Армії, яка зуміла в перші роки існування Радянської держави розгромити білогвардійців і інтервентів. Без партії більшовиків країна не могла б бути такою могутньою силою, щоб відстояти мирну працю народів СРСР протягом 20 років і забезпечити всі ці роки її оборону. Без партії більшовиків неможливо було б у війні проти гітлерівської Німеччини спинити ворога, знищити величезну кількість живої сили і техніки фашистів і гнати цього ворога з радянської землі. Без більшовицької партії неможливо було б відстояти свободу, життя і честь радянського народу.

Комуніст повинен знати славне минуле і велике значення партії, створеної Леніним і Сталіним, пам'ятати завжди, що для нас і для всього радянського народу

Партія —
рука мільйоннопапа,
стиснута
в один
громлячий кулак.
.....
Партія —
це
мільйонів плечі,
одно до одного
притиснуті туго.

Бути членом партії — це означає цілком віддати себе справі народу, справі боротьби за інтереси Батьківщини, проводити в життя директиви партії і радянської влади, виконувати обов'язки, визначувані статутом ВКП(б).

У статуті записано:

„2. Член партії зобов'язаний:

а) безустанно працювати над підвищенням своєї свідомості, над засвоєнням основ марксизму-ленінізму;

б) додержувати якнайсуворіше партійної дисципліни, брати активну участь в політичному житті партії і країни, проводити на практиці політику партії і рішення партійних органів;

в) бути зразком додержання трудової і державної дисципліни, оволодівати технікою своєї справи, безперервно підвищуючи свою виробничу, ділову кваліфікацію;

г) повсякденно зміцнювати зв'язок з масами, своєчасно відкликатися на запити і потреби трудящих, роз'ясняти безпартійним масам суть політики і рішень партії“.

Про оволодіння марксизмом-ленінізмом

Не може стати комуністом той, хто не підносить своєї свідомості, не працює над засвоєнням основ марксизму-ленінізму.

Якщо комуніст не поповнюватиме своїх політичних знань, не оволодіватиме марксизмом-ленінізмом, не вивчатиме історії партії, то він не зможе стати справжнім вожаком мас, не буде спроможний виконати й інший свій статутний обов'язок „роз'яснити безпартійним масам суть політики і рішень партії“.

Тому вивчення революційної теорії, робота над піднесенням свого ідейно-політичного рівня повинні стати життєвою потребою кожного комуніста з перших же днів його вступу в ряди ВКП(б).

Звичайно, воєнна бойова обстановка часто не дає можливості бійцеві, командирові і навіть багатьом тим, що працюють у тилу, займатися навчанням, читати книги, вивчати матеріали, що стосуються життя партії, і на це треба зважати серйозно. Проте кожний партієць повинен використувати всяку зручну для цього хвилину, щоб насамперед оволодівати революційною теорією, революційним ученням марксизму-ленінізму. Ленін і Сталін завжди підкреслювали дуже важливу думку Маркса й Енгельса: „Без революційної теорії не може бути і революційного руху... *Роль передового борця може виконати тільки партія, керована передовою теорією*“.¹

У чому сила марксистсько-ленінського вчення? На це товариш Сталін у Короткому курсі історії ВКП(б) відповідає:

„Сила марксистсько-ленінської теорії полягає в тому, що вона дає партії можливість орієнтуватись в обстановці, зрозуміти внутрішній зв'язок навколишніх подій, передбачити хід подій і розпізнати не тільки те, як і куди розвиваються події тепер, але й те, як і куди вони повинні розвиватися в майбутньому.“

Тільки партія, яка оволоділа марксистсько-ленінською теорією, може йти вперед упевнено і вести робітничий клас вперед.

І, навпаки, партія, яка не оволоділа марксистсько-ленінською теорією, змушена бродити навіпомацки, втрачає упев-

¹ Ленін, Твори, т. IV, стор. 340 — 341.

неність в своїх діях, не здатна вести вперед робітничий клас¹.

Це особливо підтверджує Велика вітчизняна війна.

Величезна воєнна машина гітлерівської Німеччини, створена для поневолення й розчленування нашої країни та інших миролюбних країн, рушила 22 червня 1941 р. на Країну Рад. Ніяка інша країна не витримала б такого удару. Але товариш Сталін задовго до війни передбачив можливість нападу гітлерівської Німеччини на нашу країну, і партія більшовиків на своїх з'їздах прийняла сталінські плани трьох п'ятирічок соціалістичної перебудови країни і тим забезпечила її оборонну міць. І з самого початку війни партія більшовиків упевнено заявила, що перемога буде за нами. Товариш Сталін у своїй промові 3 липня 1941 р., керуючись марксистсько-ленінською теорією, показав, як і в якому напрямі розвиватимуться події. Товариш Сталін бачив ясно, що гітлерівська Німеччина впаде під ударами Червоної Армії. І хоч ворог ще не розбитий остаточно, але вже підірвані його сили. Розгром німців під Москвою в 1941 р., зимовий наступ Червоної Армії в 1942-43 р., ліквідація літнього німецького наступу в районах Орел — Курськ — Белгород у липні 1943 р., успіхи наступальних операцій Червоної Армії на Орловському напрямі, успіхи наступів Червоної Армії влітку і восени 1943 р. показали правильність мудро задуманого Верховним Головнокомандуванням плану оборони нашої країни і розгрому гітлерівської Німеччини.

Багато хто може сказати: „Правильно, що без знання теорії важко бути добрим партійцем. Але обстановка складається сьогодні так, що я не маю змоги тепер оволодіти цією теорією“.

Звичайно, річ іде не про сьогодні лише, а річ іде про те, щоб кожний партієць поставив собі завдання оволодіти великим ученням Маркса — Енгельса — Леніна — Сталіна *при першій же можливості*, щоб він цього *завжди* прагнув, завжди про це думав. Ленін і Сталін віддали значну частину свого життя, щоб виробити своє струнке вчення. Ні в'язниці, ні заслання, ні важкі умови революційної діяльності в підпільній царській Росії, ні величезна робота по керівництву партією, державою, армією ніколи не спиняла роботи теоретичної думки основоположників комунізму. Так, чи може свідомий робітник, селянин, інтелігент, борець, командир, що вступив до більшовицької партії, не цікави-

¹ Історія ВКП(б). Короткий курс. Стор. 332.

тися цими скарбами думки, не цікавитися жваво тим, що Ленін і Сталін написали, що Ленін і Сталін сказали в тому чи іншому важливому питанні, чи може партієць не ради-тися з ними, з їхніми думками в тому чи іншому питанні?

Щоб зрозуміти і як слід засвоїти завдання партії, треба хоч би в загальних рисах знати шлях, пройдений людським суспільством, треба знати, куди рухається суспільство, в який бік воно розвивається, які в ньому є прогресивні сили, що їх треба підтримати, і які реакційні сили, що з ними треба боротися.

Ми не кажемо, що це дуже легко і дуже просто. Але нехай це завдання нікого не лякає своєю грандіозністю. Кожний повинен поставити собі це завдання і може розв'язати його, а партійна організація повинна йому в цьому допомогти. Закінчиться війна, більше буде вільного часу в бійців та командирів і у працівників тилу. Вони повинні знайти час, щоб вивчити праці Леніна і Сталіна, вчення Маркса й Енгельса, історію партії, історію свого народу. Хто дуже цього захоче, той знайде для цього час, хоч би уриваючи з свого відпочинку годинку-другу.

Партієць повинен уміти обгрунтувати партійні рішення, довести найвідсталішому безпартійному правильність рішень партії. Виряджаючи в 1919 р. слухачів Свердловського комуністичного університету на фронт, Ленін говорив їм:

„Кожен з вас повинен уміти підійти до найвідсталіших, найнерозвиненіших червоноармійців, щоб найзрозумілішою мовою, з точки зору людини трудящої, пояснити становище, допомогти їм у важку хвилину усунути всяке вагання... Крім особистої сміливості, Радянська влада чекає від вас, щоб ви подали всебічну допомогу цим масам“¹.

Ці слова були сказані Леніним 24 роки тому, але й сьогодні вони лишаються для нас законом.

Комуніст повинен цікавитися поточними політичними подіями; він повинен добре знати, що діється у всьому світі. Для цього він повинен уважно читати газети та журнали. Коли йому щось незрозуміле, він повинен звернутися до обізнаніших товаришів, запитати в них. Але дуже погано, коли партієць не може безпартійному нічого пояснити, коли він не може відповісти на питання, які хвилюють безпартійного. Дуже погано, коли безпартійний буде думати: яка ж різниця між мною, безпартійним, і цим партійцем, — він такий, як і я, нічого пояснити не може, не може до-

¹ Ленін, Твори, т. XXIV, стор. 466.

помогти мені розібратись в складному питанні,— який же це авангард, який же це ватажок?

Тому одним з найважливіших обов'язків більш підготовлених товаришів-комуністів є допомога менш підготовленим, щоб вони могли з честю виконувати свої партійні обов'язки, свою авангардну роль.

Кожний більшовик повинен пам'ятати слова товариша Сталіна, сказані ним на траурному засіданні II Всесоюзного з'їзду Рад, присвяченому пам'яті В. І. Леніна:

„Ми, комуністи,— люди особливого складу. Ми скроєні з особливого матеріалу. Ми — ті, які складаємо армію великого пролетарського стратега, армію товариша Леніна. Нема нічого вищого, як честь належати до цієї армії. Нема нічого вищого, як звання члена партії, зоснователем і керівником якої є товариш Ленін. Не всякому дано бути членом такої партії, Не всякому дано витримати знегоди і бурі, зв'язані з членством в такій партії. Сини робітничого класу, сини нужди і боротьби, сини неймовірних злигоднів і героїчних зусиль — ось хто, насамперед, повинні бути членами такої партії. От чому партія лєнінців, партія комуністів, називається разом з тим партією робітничого класу“¹.

Знати марксистсько-лєнінську теорію, повсякчасно дбати про поповнення своїх політичних знань, підвищувати загальний культурний рівень — необхідні умови того, щоб комуніст з честю виконав високі вимоги, які ставить до нього партія Леніна — Сталіна.

2

Про партійну і радянську дисципліну

Партія більшовиків є найвища форма організації трудящих Радянського Союзу, їх передовий загін. Отже, на всій комуністичній партії в цілому і на кожному її члені зокрема лежить дуже велика відповідальність за керівництво в усіх громадських і державних організаціях. Відповідальність цю з гідністю можна нести, якщо у всьому додержувати партійної дисципліни.

Лєнін з самого початку організації нашої партії висунав на визначне місце питання про партійну дисципліну. Партія вела боротьбу проти найлютішого ворога — царського самодержавства, поміщиків і капіталістів. У ворога був величезний військовий, поліцейський і судовий апарат.

¹ Сталін, „Про Леніна“, Українське державне видавництво, 1944, стор. 14.

Ворог мав могутні різноманітні засоби придушення. Щоб боротися проти царизму з його величезною державною машиною, потрібна була партія, сильна своєю ідейністю і зв'язком з масами, але не менш сильна своєю організованістю і залізною дисципліною. Недарма Ленін називав нашу партію *воюючою* партією; недарма він казав, що *дисципліна партії повинна межувати з військовою дисципліною*.

У нас партія керує всією державою, всім народним господарством. Відповідальність кожного члена партії тут ще більше зростає. Той, хто захитує в нашій державі залізну дисципліну партії, той безпосередньо робить послугу ворогові. У розмові з членом ЦК німецької компартії товариш Сталін указував на залізну партійну дисципліну, як на одну з обов'язкових умов витриманої більшовицької партії.

„Необхідно,— казав товариш Сталін,— щоб партія виробила залізну пролетарську дисципліну, яка виросла на основі ідейної спаяності, ясності цілей руху, єдності практичних дій і свідомого ставлення до завдань партії з боку широких партійних мас“.

Уся історія більшовицької партії, уся історія боротьби за соціалізм у Радянській державі є підтвердженням цієї істини. Тільки завдяки залізній і свідомій дисципліні ми перемогли в найважчий період громадянської війни та інтвенції, коли соціалістична Батьківщина була у величезній небезпеці. Ленін говорив про це в своїй доповіді на IX з'їзді партії:

„Тільки завдяки тому, що партія була на сторожі, що партія була якнайсуворіше дисциплінована, і через те, що авторитет партії об'єднував всі відомства і установи, і на лозунг, що його дав ЦК, як один ішли десятки, сотні, тисячі, і кінець-кінцем мільйони, і тільки через те, що нечувані жертви було принесено,— тільки через це чудо, яке сталося, могло статися. Тільки через це, не зважаючи на дворазовий, триразовий і чотириразовий похід імперіалістів Антанти і імперіалістів всього світу, ми спроможні були перемогти“¹.

Тоді ж Ленін говорив: „Якщо подумати про те, що ж лежало, кінець-кінцем, - в найглибшій основі того, що таке історичне чудо сталося, що слаба, знесилена, відстала країна перемогла найсильніші країни світу, то ми побачимо, що це—централізація, дисципліна і нечувана самопожертва“².

¹ Ленін, Твори, т. XXV, стор. 92.

² Там же.

Зважаючи на досвід інтервенції 1918 р., Ленін ставив поряд техніку, організованість і дисципліну. Ленін говорив на IV Надзвичайному Всеросійському з'їзді Рад:

„Війна багато чого навчила... бере гору той, у кого найбільша техніка, організованість, дисципліна і кращі машини“¹.

Ленін вимагав і від трудящих і особливо від комуністів, щоб вони виконували всі закони про Червону Армію, всі накази Червоної Армії — накази військового командування.

„Не за страх, а за совість виконувати всі закони про Червону Армію, всі накази, підтримувати дисципліну в ній всіляко, допомагати Червоній Армії всім, чим тільки може допомагати кожний, — такий є перший, основний і найголовніший обов'язок всякого свідомого робітника й селянина, який не хоче колчаківщини...“

Хто не допомагає цілковито і самовіддано Червоній Армії, не підтримує з усіх сил порядку й дисципліни в ній, той запроданець і зрадник, той прихильник колчаківщини, того треба винищувати нещадно.

З міцною Червоною Армією ми непереможні. Без міцної армії ми — неминуча жертва Колчака, Денікіна, Юденіча“².

Розгляньмо трохи докладніше ці вимоги, щоб кожний міг перевірити, чи так він розуміє партійну дисципліну. Ленін у 1920 р. у чудовій своїй роботі „Дитяча хвороба „лівизни“ в комунізмі“ роз'яснював:

„Чим держиться дисципліна революційної партії пролетаріату? чим вона перевіряється? чим підсилюється? По-перше, свідомістю пролетарського авангарду і його відданістю революції, його витримкою, самопожертвою, героізмом. По-друге, його вмінням зв'язатися, зблизитися, до певної міри, коли хочете, злитися з найширшою масою трудящих, насамперед пролетарською, *але також і знепролетарською* трудящою масою. Потрете, правильністю політичного керівництва, здійснюваного цим авангардом, правильністю його політичної стратегії й тактики“³.

Як же застосувати ці слова Леніна до Червоної Армії, до фронту? Один з славних полководців Червоної Армії, М. В. Фрунзе, так застосовував їх до положення в Червоній Армії. На питання про те, чим повинна підтримуватися, перевірятися, посилюватися дисципліна в Червоній Армії, т. Фрунзе відповідав:

¹ Ленін, Твори, т. XXII, стор. 391.

² Ленін, т. XXIV, стор. 403.

³ Ленін, Твори, т. XXV, стор. 161—162.

„Поперше, свідомістю передової частини червоноармійської маси, її комуністичних осередків, її політкерівників і всього командного складу, їх витримкою, відданістю революції, героїзмом і самопожертвою. Подруге, умінням командного складу зв'язатися, зблизитися, до певної міри злитися з широкою червоноармійською масою. Потрете, правильністю його політичного і технічного керівництва, зміцненням віри червоноармійської маси в цілковиту відповідність начальників своєму призначенню“¹.

Лише на цій основі можна було готувати армію заготовлених бійців, що не мають будьякого сумніву у своїх силах і не знають страху перед ворогом. Лише на цій основі можна було створити армію, яка спаяна залізною дисципліною і здатна перемагати.

Величезне значення має наша політична агітація і пропаганда в армії, але самої її недостатньо.

„Посилена воєнна підготовка для серйозної війни вимагає не пориву, не заклику, не бойового лозунгу, а тривалої, напруженої, щонайупертішої і дисциплінованої роботи в масовому масштабі“², — говорив Ленін.

Партійці повинні пам'ятати, що їх зв'язки з масами, дисциплінована робота в масовому масштабі вимагають, щоб вони зважали на всі потреби червоноармійця, щоб червоноармієць не лише діставав від партійців необхідну йому політичну інформацію, але щоб він відчував в їх роботі велике матеріальне піклування, яке виявляють до нього держава, партія, товариш Сталін. Треба, щоб червоноармієць відчував, як комуніст про нього піклується, щоб він своєчасно був нагодований, щоб він дістав гарячу, доброякісну їжу, чисту білизну, побував у лазні, коли це можливо. Поганий той політпрацівник, поганий той командир, який про такі питання не думає, про такі „дрібниці“ не дбає. З цих „дрібниць“ складається нерідко успіх, перемога.

Треба завжди пам'ятати: залежно від того, як партієць поводить, кожний безпартійний судить не лише про нього, але й про партію.

„Не можна забувати, — говорив Ленін, ще на II з'їзді партії, — що всякий член партії є відповідальний за партію і партія є відповідальна за всякого члена“.³

¹ М. В. Фрунзе, Избранные произведения, Воениздат, 1940, стор. 35.

² Ленін, Твори, т. XXX, стор. 385.

³ Ленін, Твори, т. VI, стор. 31.

Але партія може відповідати за тебе лише в тому разі, коли ти у всякій справі, на всякому посту з честю несеш її прапор, якщо свідомо, твердо, наполегливо борешся за її рішення, за її лінію, за її програму. Партійна дисципліна вимагає від партійця, щоб він не лише сам виконував свідомо рішення партії, але й боровся з усіма порушниками партійної дисципліни. Той, хто по-примиренському ставиться до порушників партійної дисципліни, той прикриває їх, той допомагає не партії, а порушникам партійної дисципліни, той сам стає порушником партійної дисципліни.

Більшовик повинен бути зразком революційної пильності. Революційна пильність — не просте слово, воно до багатового зобов'язує. Партія більшовиків повинна бути фортецею, куди не може і не повинен проникнути ворог. Коли більшовик бачить, що до партії приймають людину, про яку він знає щось ганебне, він не має права мовчати про це, він повинен попередити партійну організацію. Коли більшовик чує, що хтось ганьбить партію, радянський уряд, він не має права проходити повз це. Той не більшовик, хто думає, що це його не стосується. Партієць повинен бути на сторожі партії і Радянської держави, де б він не був.

Ворог намагається проникнути на заводи, на фабрики. Під час війни він іде на всякі хитрощі, щоб пробратися в тил, щоб проникнути на военні підприємства, на залізниці, в радянські установи — скрізь, де він може дістати якінебудь потрібні відомості, завербувати агентуру, або вчинити диверсію. Він намагається сіяти всілякі провокаційні чутки. Революційна пильність обов'язкова для всіх громадян Радянського Союзу, але вона особливо обов'язкова для кожного партійця, для кожного комсомольця. Якнайкраще повинні закрити і охороняти партійці та комсомольці найменшу щілинку, куди може проникнути ворог.

Відомо, що ворог засилає своїх шпигунів, розвідників, диверсантів, пропустивши їх спочатку через особливі школи, де вони вивчають способи обману, шкідництва. Лише при наявності революційної пильності, якщо партієць і комсомолец завжди будуть пам'ятати про небезпеку, що загрожує з боку ворога, і якщо вони завжди будуть усвідомлювати свій обов'язок — викрити цього ворога, хоч би як він не маскувався, не переодягався, хоч би кого він з себе не удавав, — лише при цьому можна його знешкодити.

Більшовик повинен берегти державну, военну і партійну таємницю. Якщо партія ухвалює якінебудь рішення, що не підлягає опублікуванню, як, наприклад, рішення пар-

тії на закритих партійних зборах, партієць не має права будьде про ці рішення говорити, крім як у партійному оточенні. Оберігання державної, військової і партійної таємниці—це дуже серйозна річ. Не можна по-приятельському розповідати ні дружині, ні близьким друзям про те, що не підлягає оголошенню, що є державною, військовою і партійною таємницею, бо інакше ворог легко може довідатися про цю таємницю, легше може дістати такі відомості, які він використовує на шкоду партії, на шкоду державі, на шкоду Червоній Армії, тобто на шкоду радянському народові.

Партійна дисципліна вимагає боротьби за єдність партії, боротьби з перекрутниками партійної лінії, з порушниками програми, статуту, з дворушниками, обманщиками партії. Партія завжди сильна була тим, що очищалася від подібних елементів. Ніколи партія не була така єдина, як тепер. Але ця єдність склалася завдяки непримиренній боротьбі з усіма хилами від лінії партії, її рішень.

Якщо ти, партієць, починаєш сумніватися в правильності лінії партії в якомусь питанні або бачиш вагання у захисті лінії партії в іншого товариша, то ти повинен одверто перед партією сказати про це, в чому у тебе сумніви. Всякий ухил, якщо його своєчасно не виправити, може розростися в небезпечне для партії явище. Партія більшовиків викинула з своїх рядів троцькістів, зінов'євців, правих, націоналістів та інших порушників єдності партії—ворогів народу, що докотилися, кінець-кінцем, у боротьбі проти партії до прямого запродавства, до зради, до змови з фашистами. Вона викинула, таким чином, з рядів радянського народу „п'яту колону“—агентуру фашизму. Якби вона цього не зробила своєчасно, ворог мав би в нашій країні організовані групи зрадників, що пролізли у всі наші організації.

Історія партії вчить, що *більшовик повинен бути непримиреним, нещадним до порушників єдності партії.* Тоді ніяким ворогам, ніяким опортуністам не вдасться ослабити єдність нашої партії. Наша партія міцна і єдина. Пам'ятай про клятву товариша Сталіна, яку він дав після смерті В. І. Леніна:

„Покидаючи нас, товариш Ленін заповідав нам берегти єдність нашої партії, як зіницю ока. Клянемося тобі, товаришу Ленін, що ми з честю виконаємо і цю твою заповідь!“¹

¹ Сталін. Про Леніна, Українське державне видавництво, 1944 р., стор. 15.

Те, що сказано про військову дисципліну, про партійну дисципліну, стосується і до трудової дисципліни, до радянської дисципліни. Поганий той комуніст, який думає, що радянську дисципліну можна порушити, не перестаючи бути хорошим комуністом. Партія, яка керує діяльністю всіх органів радянської влади, за них відповідає перед народом. Самий лозунг радянської влади висунула партія, вона керувала і **керує** боротьбою за радянську владу, за радянську соціалістичну Батьківщину. Порушник радянської, державної дисципліни підриває радянську владу.

Комуніст відповідає за все народне господарство, за все управління в Радянській державі.

У комуніста багато прав, але зате в нього обов'язків не менше, а більше, ніж у безпартійного. Отже, від тебе, комуніста, партія вимагає: *будь зразком, прикладом не лише партійної дисципліни, але й радянської трудової революційної дисципліни.*

Ленін говорив, що вироблення нової, соціалістичної трудової дисципліни буде тим гвіздком, яким ми остаточно заб'ємо труну старого суспільства, що його ми ховаємо. Зміцнюючи цю дисципліну особистим прикладом, роблячи її загальним правилом, ми прискорюємо остаточно перемогу справи Леніна—Сталіна. Найсуворіша партійна і державна дисципліна є найпершим обов'язком усіх членів партії, усіх партійних організацій.

Щоб здійснити сувору дисципліну всередині партії і у всій радянській роботі, ЦК ВКП(б) має право застосовувати в разі порушення дисципліни всі заходи партійних стягнень, аж до виключення з партії. Постанови партійних і радянських центрів повинні виконуватися швидко і точно. Невиконання постанов вищих організацій та інші провини, що їх громадська думка партії визнає злочинними, ведуть за собою: для організації—осуд і загальну перереєстрацію (розпуск організації), для окремих членів партії — той або інший вид осуду (зауваження, догана і т. д.), публічний осуд, тимчасове усунення від відповідальної партійної і радянської роботи, виключення з партії з повідомленням адміністративної та судової владі про провину.

Комуніст повинен битися за партію, за її рішення, за її прапор. Що це означає?

Битися за партію — це означає: так виконувати всі свої партійні і громадські обов'язки, всю доручену комуністові роботу, щоб усі бачили в цьому комуністі вірного, чесного виконавця волі партії і уряду, щоб усі бачили, що

він себе не щадить на будьякій роботі, готовий перебороти будьякі труднощі.

Битися за партію—це означає: обстоювати рішення партії та уряду не на словах, а на ділі, обстоювати ці рішення проти всіх, хто перешкоджає їх виконувати, не зважаючи на особи.

Битися за партію — це означає: обстоювати рішення партії та уряду, борючись проти порушників цих рішень. Ні приятелювання, ні родинні зв'язки, ніякі інші міркування не повинні заважати комуністові в цій боротьбі проти відкритих і прихованих порушників партійної й радянської дисципліни.

Битися за партію — це означає: уміти створювати з безпартійних міцний актив навколо партії.

Битися за партію—це означає: боротися проти гонитви за парадністю в роботі, за якою нерідко приховується обивательщина.

Битися за партію—це означає: на ділі щодня показувати, як комуністи вміють поліпшувати крок за кроком матеріальне становище мас, підносити культурний і політичний рівень тих, з ким вони працюють.

Битися за партію — це означає: виховати у самих себе і в інших нову трудову дисципліну, нове, комуністичне ставлення до праці. Це означає — бути стахановцем, передовиком на виробництві.

Битися за партію — це означає: бути цілком і безмежно відданим партії та її вождям, бути пильним, уміти розпізнавати ворога в самому зародку і нещадно, до кінця розбивати його.

Битися за партію — це означає: не заспокоюватися на досягнутих перемогах, не спочивати на лаврах перемоги, а безустанно продовжувати боротьбу за остаточну перемогу соціалізму, за досягнення мети, поставленої перед нами партією. Це означає боротися проти зарозумілості, проти благодушності.

Битися за партію на фронті — це означає: бути найхоробрішим з хоробрих, не шкодуючи своїх сил і свого життя для перемоги нашої справи.

Такі вимоги ставить партія Леніна—Сталіна до своїх членів. Молодим комуністам є з кого брати приклад, яким повинен бути комуніст у бою. Товариш Сталін сказав про героя громадянської війни Григорія Котовського:

„Я знав тов. Котовського, як зразкового партійця, досвідченого військового організатора і вмілого командира. Я особ-

ливо добре пам'ятаю його на польському фронті в 1920 р., коли Будьонний проривався до Житомира в тилу польської армії, а Котовський вів свою кав. бригаду на одчайдушно сміливі нальоти на київську армію поляків. Він був грозою поляків, бо він умів „кришити“ їх, як ніхто, як казали тоді червоноармійці.

Найхоробріший серед скромних наших командирів і найскромніший серед хоробрих — таким пам'ятаю я товариша Котовського.

Вічна йому пам'ять і слава!“

Одчайдушно сміливим, грозою ворогів повинен бути партієць у бою. Якщо партія поставила його на пост командира, він повинен бути прикладом для інших, стати досвідченим воєнним організатором, оволодіти досконало воєнним мистецтвом, воєнною наукою. Він повинен уміти вести за собою всіх бійців на найсміливіші воєнні операції.

У комуністів є з кого брати приклад, яким повинен бути більшовик, справжній борець за нашу партію. Таким був Фелікс Едмундович Дзержинський. Про нього писав товариш Сталін у „Правді“ 22 липня 1926 р.:

„Стара ленінська гвардія втратила ще одного з кращих керівників і бійців. Партія зазнала ще однієї незамінимої втрати.

Коли тепер, біля розкритої труни, згадуєш весь пройдений шлях Дзержинського — в'язниці, каторгу, заслання, Надзвичайну Комісію по боротьбі з контрреволюцією, відновлення зруйнованого транспорту, будівництво молодого соціалістичної промисловості, — хочеться одним словом охарактеризувати це кипуче життя: *горіння*. *Горіння* і героїська *відвага* у боротьбі з труднощами“.

Центральний комітет партії писав у своєму зверненні до всіх членів партії, до всіх робітників, до всіх трудящих, до Червоної Армії та Флоту про Фелікса Едмундовича Дзержинського:

„Дзержинський виявляв нелюдську енергію, дні і ночі, ночі і дні, без сну, без їди, без найменшого відпочинку працюючи на своєму сторожовому посту. Ненависний ворогам робітників, він користувався величезною повагою навіть серед них. Його рицарська постать, його особиста відвага, його найглибша принциповість, його прямота, його виняткове благородство створили йому величезний авторитет. Його заслуги величезні. Переоцінити їх не можна“.¹

¹ „Правда“ від 21 липня 1926 р.

Отаким і повинен бути більшовик. Він не повинен жаліти себе на роботі. Горіння і героїчна відвага у боротьбі з труднощами — ось життя більшовика, справжнього борця за партію. Грозою для ворогів повинен він бути. Він повинен працювати, не цураючись ніякої чорної роботи, віддаючи всі свої сили, всю свою енергію справі, яку йому доручила партія.

За годину до своєї раптової смерті Ф. Е. Дзержинський говорив на пленумі ЦК і ЦКК ВКП(б) 20 липня 1926 р.:

„Моя сила полягає в чому? Я не щаджу себе... ніколи (Голоси з місць: правильно!). І тому ви тут усі мене любите, бо ви мені вірите. Я ніколи не кривлю своєю душею; якщо я бачу, що у нас непорядки, я з усією силою повстаю проти них“¹.

Ленін дуже високо цинив талановитого організатора — більшовика-робітника Івана Васильовича Бабушкіна, розстріляного в Сибіру царськими катами після поразки збройного повстання 1905 р. Ленін писав про Бабушкіна в 1910 р.:

„Все, що відвойоване було у царського самодержавства, відвойоване *виключно* боротьбою мас, керованих такими людьми, як Бабушкін.

Без таких людей російський народ лишився б назавжди народом рабів, народом холопів. З такими людьми російський народ завоює собі повне визволення від усякої експлуатації“².

„...вмираючи, він знав, що справа, якій він віддав все своє життя, не вмере, що її робитимуть десятки, сотні тисяч, мільйони інших рук, що за цю справу вмиратимуть інші товариші-робітники, що вони боротимуться доти, поки не переможуть...“³

У чому була сила таких визначних більшовиків як шанованого більшовиками першого голови Центрального Виконавчого Комітету Рад Якова Михайловича Свердлова?

У промові, присвяченій пам'яті Я. М. Свердлова, Ленін говорив:

„Цей професіональний революціонер ніколи, ні на хвилину не відривався від мас. Якщо умови царизму і прирікали його, як і всіх тодішніх революціонерів, на діяльність переважно підпільну, нелегальну, то і в цій підпільній і нелегальній діяльності тов. Свердлов ішов завжди пліч-о-пліч з передовими робітниками, які саме з початку ХХ ст. стали

¹ „Правда“ від 1 серпня 1926 р.

² Ленін, Твори, т. XIV, стор. 367.

³ Там же, стор. 366.

заміняти собою попереднє покоління революціонерів з середовища інтелігенції¹.

Такою виховали Ленін і Сталін ту залізну гвардію, яка винесла на своїх плечах величезну роботу по створенню Радянської держави, Червоної Армії, промисловості та сільського господарства. Такими були і живуть поряд з нами в повсякденній нашій боротьбі, в нашій пам'яті Орджонікідзе, Кіров, Куйбишев та багато інших славних більшовиків.

4 листопада 1925 р. на Червоній площі ховали славного полководця Червоної Армії, народного комісара військових і морських справ товариша Михайла Васильовича Фрунзе. У траурній промові товариш Сталін говорив про нього:

„...в особі тов. Фрунзе ми втратили одного з найчистіших, найчесніших і найбезстрашніших революціонерів нашого часу. Партія втратила в особі тов. Фрунзе одного з найвірніших і найдисциплінованих своїх керівників. Радянська влада втратила в особі тов. Фрунзе одного з найсмівливіших і найрозумніших будівників нашої країни і нашої держави. Армія втратила в особі тов. Фрунзе одного з найулюбленіших і найповажаніших керівників і творців. Ось чому так сумує партія з нагоди втрати тов. Фрунзе“.²

Коли ми думаємо про нашу партію, ми думаємо про кращих її синів, тих, що живуть і борються, і тих, хто віддав уже своє життя справі соціалізму. У нашій свідомості складається узагальнений образ справжнього більшовика. Ми хочемо бачити, виховати риси такого ідеального більшовика, партійця до мозку кісток у кожному члені партії і в самих себе.

Теплі слова писали члени ЦК ВКП(б) у лютому 1937 р., коли помер Серго Орджонікідзе:

„Товариш Орджонікідзе являв собою зразок більшовика, що не знав страху й перешкод у досягненні великих цілей, поставлених партією. Полум'яна енергія, наполегливість і прямота, таланти видатного організатора і керівника мас поєдналися в ньому з чудовими властивостями тієї сердечності і товариської простоти у стосунках з людьми, які так добре відомі всім, хто особисто знав тов. Серго, і якими відзначається справжній більшовик-ленінець“.

Вороги народу отруїли найвідданішого партії і народові більшовика товариша Валеріана Володимировича Куйбишева.

¹ Ленін, Твори, т. XXIV, стор. 74.

² „Правда“ від 5 листопада 1925 р.

Ось якими словами, сповненими любові до Куйбишева, Центральний Комітет ВКП(б) повідомляв про його смерть:

„Товариш Куйбишев помер на бойовому посту, продовжуючи велику державну і партійну напружену роботу аж до останнього моменту свого життя.

Товариш Куйбишев був зразком пролетарського революціонера, послідовного лєнінця, непримиреного до ворогів партії та робітничого класу і самовідданого борця за справу комунізму.

Його революційна діяльність починається в період першої російської революції. За роки своєї бойової більшовицької роботи товариш Куйбишев пройшов через царські в'язниці і заслання, як самовідданий борець Ленінської партії.

В роки громадянської війни товариш Куйбишев є один з найвидатніших політичних керівників Червоної Армії.

Видатний організатор і керівник нашого державного і господарського будівництва товариш Куйбишев віддавав усі свої сили справі соціалізму“.

Вороги народу вбили полум'яного трибуна партії, незабутнього Сергія Мироновича Кірова.

„Товариш Кіров являв собою зразок більшовика, що не знав страху і труднощів у досягненні великої мети, поставленої партією. Його прямота, залізна стійкість, його подиву гідні якості натхненного трибуна революції поєднувалися в ньому з тією сердечністю і лагідністю в особистих товариських і дружніх стосунках, з тією променистою теплою і скромністю, що властиві справжньому лєнінцеві“.

Ось яких людей виховала більшовицька партія, ось зразок для всіх нас, такими повинні ми виховати себе.

Більшовик завжди повинен мати перед собою великий образ великого Лєніна. Ось немеркнучий образ для нас усіх. На передвиборних зборах виборців Сталінської виборчої округи м. Москви 11 грудня 1937 р. товариш Сталін змалював нам чарівний образ Лєніна, образ діяча лєнінського типу. Більшовики не повинні у своїй роботі опускатися до рівня політичних обивателів. Щоб бути на посту політичних діячів лєнінського типу, — а кожний більшовик повинен намагатися стати таким, — необхідно

„...щоб вони були такими ж ясними і визначеними діячами, як Лєнін, щоб вони були такими ж безстрашними в бою і безпощадними до ворогів народу, яким був Лєнін, щоб вони були вільні від усякої паніки, від усякої подоби паніки, коли справа починає ускладнятися і на горизонті вирисовується яканебудь небезпека, щоб вони були так

само вільні від усякої подоби паніки, як був вільний Ленін, щоб вони були так само *мудрі і неспішливі при розв'язанні складних питань, де потрібна всебічна орієнтація і всебічне врахування всіх плюсів і мінусів*, яким був Ленін, щоб вони були так само *правдиві і чесні*, яким був Ленін, щоб вони так само *любили свій народ*, як любив його Ленін¹.

Зразком більшовика є для всіх нас товариш Сталін. Його невинна боротьба за перемогу ленінського прапора, його невинна і глибока плідотворча теоретична робота, його організаторський геній, спрямований на оборону, зміцнення, звеличення соціалістичної Батьківщини, гаряче піклування про піднесення матеріального і культурного рівня всього народу, — вся його кипуча діяльність є для всіх нас прикладом. Товариш Сталін втілює у собі все велике, що створила боротьба робітничого класу та широких трудящих мас за новий світ, за соціалістичне суспільство.

27 листопада 1919 р. Всеросійський центральний виконавчий комітет з ініціативи Леніна ухвалив постанову про нагородження товариша Й. В. Сталіна орденом Червоного Прапора. Нехай бійці на фронті, що б'ються проти ненависного ворога, прочитають документ про нагородження орденом Червоного Прапора нашого друга, вчителя і полководця Червоної Армії товариша Сталіна. Він запалить їх на нові бойові подвиги.

„У хвилину смертельної небезпеки, коли оточена з усіх боків тісним кільцем ворогів, Радянська влада відбивала удари ворога; у хвилину, коли вороги Робітниче-Селянської Революції у липні 1919 року підступали до Червоного Пітера і вже оволоділи Красною Горкою, у цю тяжку для Радянської Росії годину, призначений Президією ВЦВК на бойовий пост Йосиф Віссаріонович Джугашвілі (Сталін) своєю енергією і безустанною роботою зумів згуртувати ряди Червоної Армії, що були завагалися.

Будучи сам у районі бойової лінії, він під бойовим огнем, особистим прикладом запалював ряди тих, що борються за Радянську республіку.

На відзначення всіх заслуг по обороні Петрограда, а також самовідданої його дальшої роботи на південному фронті, Всеросійський Центральний Виконавчий Комітет по-

¹ *Сталін. Про Леніна. Українське державне видавництво, 1944, стор. 39.*

становив нагородити Й. В. Джугашвілі (Сталіна) орденом „Червоного прапора“¹.

Найвищою нагородою є та безмежна любов до товариша Сталіна, яку виявляє до нього весь радянський народ.

III

ПЕРЕМОГА АБО СМЕРТЬ

Уся боротьба більшовицької партії вимагала, щоб члени її виховали в собі витримку, безстрашність, презирство до смерті у боротьбі за високі, благородні цілі, поставлені перед ними історією, висувані перед ними нашою соціалістичною Батьківщиною. Вся історія більшовицької партії, починаючи з підпільних гуртків і до сьогодні — до грандіозних боїв на фронтах Великої вітчизняної війни, — неперевршена школа мужності, безстрашності, презирства до смерті. В історії бувало, що революція зазнавала поразки, як це було в 1905 р. Але Ленін і Сталін учили і вчать нас не занепадати духом, не вдаватися в розпач і тим більше в паніку при тимчасовій поразці, при тимчасових невдачах, так само як вони вчать нас не зазнаватися при успіху, не піддаватися запамороченню від успіхів. Після поразки першої російської революції Ленін писав у статті: „Уроки московського повстання“:

„Пам'ятаймо, що близиться велика масова боротьба... Маса повинні знати, що вони йдуть на збройну, криваву, одчайдушну боротьбу. Презирство до смерті повинне поширитися в масах і забезпечити перемогу. Наступ на ворога повинен бути найенергійніший; напад, а не оборона, повинен стати лозунгом мас, нещадне винищення ворога — стане їхнім завданням...“².

Читаючи ці слова Леніна, чи не відчуваємо ми, що вони цілком стосуються і сьогоднішнього дня. І сьогодні, коли ми беремо участь у збройній кривавій боротьбі проти найлютішого ворога людства, презирство до смерті повинно поширитися в масах і забезпечити перемогу. Ми бачили, як під ударами наступаючої Червоної Армії не витримали і відступали сили ворога, як здавалися під Сталінградом і Воронежем десятками німецькі генерали, які ще недавно чванилися непереможністю. І сьогодні нещадне винищуван-

¹ „Йосиф Віссаріонович Сталін (Коротка біографія)“, Держполітвидав, 1940, стор. 40.

² Ленін, Твори, т. X, стор. 51.

ня ворога є завдання Червоної Армії, завдання всього радянського народу та його авангарду — партії більшовиків.

7 листопада 1918 р. Ленін говорив на відкритті пам'ятника борцям Жовтневої революції:

„Вшануймо ж пам'ять жовтневих борців тим, що перед їх пам'ятником дамо собі клятву іти по їх слідах, наслідувати їх безстрашність, їх героїзм. Нехай їх лозунг стане лозунгом нашим... Цей лозунг „перемога або смерть“¹.

Ленін казав курсантам Свердловського комуністичного університету, що відправлялися на фронт:

„Для тих, хто відправляється на фронт, як представники робітників і селян, вибору бути не може. Їх лозунг мусить бути — смерть або перемога“².

Цей лозунг — перемога або смерть, — як ми бачимо, Ленін повторює протягом усієї історії більшовицької партії, коли їй доводилося ставати лицем до лиця з озброєним ворогом. Це був лозунг, що виражав суть більшовицької партії в її боротьбі за соціалізм, бо в цій боротьбі вирішувалася доля всього народу. Ленін говорив:

„Рішимоість робітничого класу, його непохитність здійснити свій лозунг — „ми скоріше загинемо, ніж здамося“ — є не тільки історичним фактором, але й фактором вирішальним, перемагаючим“³.

Що це так, показав увесь досвід громадянської війни, досвід боротьби з інтервентами в 1918—1921 р.р. Це показали і подальші збройні сутички Червоної Армії з військами імперіалістів: у 1940 р. у війні проти Фінляндії, перетвореної фінськими фашистами на плацдарм для нападу на Радянський Союз, в боях біля озера Хасан і біля Халхін-Гола. Це підтверджує весь хід війни радянського народу проти гітлерівської Німеччини. На самому початку цієї війни товариш Сталін у промові по радіо 3 липня 1941 р. сказав:

„Необхідно... щоб у наших рядах не було місця ниткам і боягузам, панікерам і дезертирам, щоб наші люди не знали страху в боротьбі і самовіддано йшли на нашу Вітчизну визвольну війну проти фашистських поневолювачів. Великий Ленін, який створив нашу Державу, говорив, що основною якістю радянських людей повинна бути хоробрість, відвага, незнання страху в боротьбі, готовність битися разом з народом проти ворогів нашої Батьківщини. Необхідно, щоб ця чудова якість більшовика стала здобутком мільонів

¹ Ленін, Твори, т. XXIII, стор. 260.

² Там же, т. XXIV, стор. 466.

³ Ленін, Твори, т. XXV, стор. 98.

і мільйонів Червоної Армії, нашого Червоного Флоту і всіх народів Радянського Союзу"¹.

У наказі Народного Комісара Оборони 7 листопада 1942 року № 345 товариш Сталін зазначав: „Героїчні захисники Москви і Тули, Одеси і Севастополя, Ленінграда і Сталінграда показали зразки безмежної хоробрості, залізної дисципліни, стійкості та вміння перемагати. На цих героїв рівняється вся наша Червона Армія. Ворог уже зазнав на своїй шкурі здатність Червоної Армії до опору. Він ще пізнає силу нищівних ударів Червоної Армії“².

Безперечно, що в боротьбі проти німецьких загарбників величезну роль відіграє політична пропаганда й агітація нашої партії та комсомолу. Але питання полягає в тому, в який бік має бути спрямована ця агітація і пропаганда.

У „Пам'ятці партторгові партійної організації стрілецької роти“ (опублікована в газеті „На страже родини“ № 35 від 6 лютого 1942 р.) ми знаходимо корисні вказівки, які показують, на що комуніст повинен звертати увагу у своїй політичній роботі в Червоній Армії під час війни.

„Щодня тримай зв'язок з комуністами, виховуй у них презирство до смерті заради перемоги над ворогом; домагайся того, щоб кожний комуніст роти був більшовицьким ватажком мас у бою, підносив би моральний дух бійців, словом і ділом вселяв би в них віру у правоту нашої справи, в нашу перемогу і неминучу поразку німецьких окупантів. Щодня розмовляй одверто з червоноармійцями і командирами, роз'яснюй їм становище на фронтах Вітчизняної війни і успіхи Червоної Армії в боротьбі з ворогом. Пам'ятай, що боець бачить лише становище своєї роти і потребує узагальнюючого матеріалу з підсумками боїв на ширшій ділянці“³.

Саме тому, що комуністи є в нашій країні передовим загоном трудящих, вони повинні бути безстрашними в бою, безстрашними в боротьбі за справу Леніна — Сталіна. Комуністи люблять життя, вони борються за те, щоб на землі не було воєн, щоб забезпечити мирне життя своєї країни і трудящих усіх країн. Але якщо ворог нав'язав нам війну, її треба вести з усією рішучістю, безстрашністю і нещадністю до ворога. Якщо треба померти в ім'я справи

¹ Сталін, Про Велику вітчизняну війну Радянського Союзу, Українське державне видавництво, 1943 р., стор. 10.

² Там же, стор. 57.

³ „Партійно-политическая работа в Красной Армии“, Сборник статей и документов, Воениздат, 1942, стор. 63.

Леніна — Сталіна, то комуніст повинен показати, що він нічого не жаліє, не жаліє і самого життя для цієї перемоги. Народ ніколи не забуде героїв Вітчизняної війни, які тілом своїм закривали кулемет, щоб дати можливість пройти своїй частині, героїв, які кидалися зі зв'язками гранат під гусениці танка, щоб висадити в повітря ворожий танк, коли не було інших засобів спинити його. Комуністи ніколи не забудуть капітана Гастелло, як не забудуть героїв-панфіловців, моряків-чорноморців, сотні і тисячі героїв, що віддали своє життя за справу партії, за справу соціалізму.

У вирішальних сутичках з ворогом лозунг „Перемога або смерть!“ був і лишається нашим бойовим лозунгом.

IV

АВАНГАРДНА, ПЕРЕДОВА, ПРОВІДНА РОЛЬ КОМУНІСТА

На фронті і в тилу кожний комуніст повинен намагатися, ні на хвилину не відриваючись від усієї маси безпартійних, бути для них зразком, виховувати в собі якості ватажка, передової людини. Щоб бути авангардом, щоб вести за собою маси на бій, треба здобути повагу цих мас, бути для них, як кажуть, авторитетом, щоб до голосу твого прислухалися, щоб ішли за тобою, якщо треба, у вогонь. Там, де важко, комуніст повинен бути на передовій лінії, — чи мова йде про бойову лінію фронту, чи про те, щоб подолати труднощі роботи в тилу.

Статут партії вимагає від кожного комуніста, щоб він завжди і при всяких обставинах міг служити прикладом для всієї маси трудящих у всякій громадській справі.

Кожний комуніст повинен стежити за собою, перевіряти себе: чи працює він саме так, як вимагає статут партії, чи є він на ділі, а не на словах, зразком трудової й державної дисципліни, чи оволодіває він технікою своєї справи, чи підносить він весь час свою виробничу, свою трудову кваліфікацію.

Якщо комуніст в армії, у флоті, він повинен стежити за собою, щоб знати доручену йому військову справу досконало, щоб бути зразком військової дисципліни, щоб бути першим там, де загрожує небезпека, уміти запобігти цій небезпеці, а якщо не можна запобігти, то з честю, гідністю померти, як належить більшовикові, смертю хоробрих.

Якщо комуніст поводить негідно в громадській справі, то безпартійні починають показувати пальцями на таких комуністів. Вони кажуть справедливо: хіба такі комуністи —

авангард, хіба вони — передові люди робітничого класу, селянства, інтелігенції?

У Конституції Союзу Радянських Соціалістичних Республік у статті 126 сказано, що „найбільш активні й свідомі громадяни з лав робітничого класу і інших верств трудящих об'єднуються у Всесоюзну комуністичну партію (більшовиків), яка є передовим загonom трудящих в їх боротьбі за зміцнення і розвиток соціалістичного ладу і являє собою керівне ядро всіх організацій трудящих, як громадських, так і державних“.

Тому кожний комуніст повинен у всій своїй роботі, у всьому своєму житті довести, що він належить саме до *передового* загону трудящих.

Партія закликає всіх трудящих, щоб вони показували приклад соціалістичного ставлення до праці, щоб вони пильно охороняли соціалістичну власність, опановували знання, культуру, науку, техніку, щоб вони працювали по-стахановському, додержували найсуворіше трудової дисципліни, рішуче боролися з порушеннями революційної законності і порядку.

Зрозуміло, що всі ці вимоги ми повинні ставити насамперед повністю до самих себе — членів великої партії Леніна — Сталіна. Партійці повинні показувати всім іншим приклад. А чи може комуніст показати приклад, зразок комсомольцеві або безпартійному, якщо він сам не проявляє соціалістичного ставлення до праці, не охороняє соціалістичної власності, а розбазарює її, дозволяє її розкрадати, не бореться за економію державних коштів, за економію палива, сировини, металу, електроенергії? Чи може такий комуніст показати приклад, зразок іншим, якщо він сам порушує трудову дисципліну, припускає порушення і сам порушує революційну законність? Такого комуніста треба взяти під серйозний контроль організації, а якщо він не виправляється, краще його виключити з рядів партії, як порушника дисципліни партійної і державної, як такого, що не виконує авангардної, передової, провідної ролі комуніста.

Де б не працював комуніст — на заводі, в колгоспі, радгоспі, в радянській установі, на транспорті чи на учобі, в армії і флоті, на фронті і в тилу, — скрізь він повинен показувати кращі зразки роботи, він повинен учитися працювати краще. Дуже багато комуністів перебуває на керівних командних постах. Від їх роботи залежить напрям, темпи, порядок усієї роботи, успіх справи. Вони мають

право вимагати від інших залізної трудової, виробничої і військової дисципліни, але вони повинні для цього самі показувати приклад такої дисципліни.

Передова, керівна роль комуніста зобов'язує його *завжди бути з масою*, не відриватися від неї, вести її вперед.

Ленін писав у 1922 р.:

„Одною з найбільших і небезпечних помилок комуністів... є уявлення, немов революцію можна вчинити руками самих революціонерів. Навпаки, для успіху всякої серйозної революційної роботи треба зрозуміти і зуміти перетворити в життя, що революціонери здатні відіграти роль лише як авангард дійсно життєздатного і передового класу. Авангард лише тоді виконує завдання авангарду, коли він уміє не відриватися від керованої ним маси, а дійсно вести вперед усю масу. Без союзу з не-комуністами в найрізноманітніших галузях діяльності ні про яке успішне комуністичне будівництво не може бути й мови“¹.

Ця вказівка Леніна дуже важлива. Ти ніколи не зможеш виконати роль передового члена соціалістичного суспільства, якщо відриваєшся від мас, якщо не зумієш вести масу вперед. Цього вчить нас історія партії: „... історія партії вчить, що без широких зв'язків з масами, без постійного зміцнення цих зв'язків, без уміння прислухатися до голосу мас і розуміти їх пекучі потреби, без готовності не тільки вчити маси, але і вчитися у мас,— партія робітничого класу не може бути справді масовою партією, здатною вести за собою мільйони робітничого класу і всіх трудящих.

Партія непереможна, якщо вона вміє, як каже Ленін, „зв'язатися, зблизитися, до певної міри, коли хочете, злитися з найширшою масою трудящих, насамперед пролетарською, але також і з *непролетарською* трудящою масою“².

Партія гине, якщо вона замикається в свою вузько-партійну шкарлупу, якщо вона відривається від мас, якщо вона вкривається бюрократичним нальотом.

„Можна визнати, як правило, говорить товариш Сталін, що поки більшовики зберігають зв'язок з широкими масами народу, вони будуть непереможними. І, навпаки, досить тільки більшовикам відірватися від мас і втратити зв'язок з ними, досить їм вкритися бюрократичною іржею, щоб вони втратили всяку силу і перетворились в пустишку“³.

¹ Ленін, Твори, т. XXVII, стор. 167.

² Ленін, Твори, т. XXV, стор. 162.

³ Історія ВКП(б). Короткий курс, стор. 339.

Товариш Сталін наводить для пояснення цієї думки переказ стародавніх греків про героя Антея. Сила цього героя полягала в тому, що кожного разу, коли йому в боротьбі з супротивником доводилось туго, він доторкався до землі, до своєї матері, яка родила і вигодувала його, і діставав нову силу.

„Я думаю,—каже товариш Сталін,—що більшовики нагадують нам героя грецької міфології, Антея. Вони, так само, як і Антей, сильні тим, що тримають зв'язок з своєю матір'ю, з масами, які породили, вигодували і виховали їх. І поки вони тримають зв'язок з своєю матір'ю, з народом, вони мають всі шанси на те, щоб лишитися непереможними.

В цьому ключ непереможності більшовицького керівництва“ (Сталін, „Про хиби партійної роботи“) ¹.

Більшовик повинен прислухатися уважно до голосу мас, *помічати все нове*, хороше, корисне, що його висуває почин самих мас. Більшовик повинен розвивати в собі це почуття нового, бачити паростки нових думок, нового руху творчої думки народних мас.

Коли зародився стахановський рух, було скликано Всесоюзнгу нараду стахановців. Товариш Сталін уважно вислухав передових людей робітничого класу і сказав:

„Ми, керівники партії й уряду, повинні не тільки вчити робітників, але й учитися у них. Що ви, члени цієї наради, дечого поучились тут, на нараді, у керівників нашого уряду,—цього я не стану заперечувати. Але не можна заперечувати й того, що і ми, керівники уряду, багато чого поучились у вас, у стахановців, у членів цієї наради. Так от, спасибі вам, товариші, за науку, велике спасибі“ ².

Якщо товариш Сталін вважає, що він і інші члени ЦК більшовицької партії та члени уряду дечого навчилися у стахановців, то це тим більше треба сказати про масу членів нашої партії, про кожного з нас: всі ми повинні придивлятися уважно до кращих зразків роботи безпартійних, не соромитися того, що нам іноді треба і корисно повчитися у цих безпартійних. Не треба боятися признатися, що цього ось не знаєш ще, не збагнув. Ніхто не народжується всезнайкою. Знання опановують, його завойовують, його засвоюють, як і всякий інший досвід; але кожний комуніст повинен уперто битися за те, щоб поповнити свої знання,

¹ Історія ВКП(б). Короткий курс, стор. 339.

² Сталін, Питання ленінізму, вид. 11-е, стор. 436.

яких не стає іноді комуністові для того, щоб він міг іти вперед і вести інших.

Безпартійні робітники глузливо ставляться до тих партійців на заводі, які не беруть участі у стахановському русі, плетуться у хвості. Це не авангард, це обоз, кажуть вони про таких „горе-комуністів“. І вони мають рацію.

Безперечно, велика передова роль комуніста в армії, у флоті, в строю, в бою. Справа тут не в тому лише, щоб уміло вести пропаганду й агітацію. Найкраща пропаганда й агітація—це показ прикладом, це пропаганда й агітація в дії.

Коли командир піднімає свою частину, веде її в бій з закликком „Вперед, за Батьківщину, за Сталіна, на розгром ворога!“, тоді комуністи й комсомольці повинні *першими* показати, що вони не спиняться ні перед якими перешкодами, вистоять проти численнішого від них ворога. Тяжко буває на фронті. Бійці та командири багатьох наших частин пережили чимало тяжких тижнів і місяців, коли ворог натискав усією своєю військовою машиною. Але саме тому, що в Червоній Армії є сильний комуністичний і комсомольський авангард, саме тому армія встояла і здолала ворога, здолала його і погнала на захід, оточуючи, знищуючи ворожу силу.

Комуніст повинен ніколи не забувати ні в тилу, ні на фронті, ні тим більше в бою про свої обов'язки провідного, передового загону трудящих.

Більшовик повинен завжди пам'ятати про те, яку велику силу являє собою дружба народів. Ленін і Сталін зміцнювали цю дружбу протягом десяти років. Уся політика партії і радянської влади за 25 років була спрямована до того, щоб зміцнити, розширити цей союз. Ця політика вимагає, щоб російський народ та інші народи, які до революції мали можливість розвивати в більшій мірі культуру, створити промисловість і досконаліші прийоми сільського господарства,— щоб вони допомогли відсталішим у культурному і господарському відношенні народам, які ввійшли до складу Радянської держави, розвинути всі продуктивні сили, розгорнути всю творчу енергію цих народів, розвинути національну формою і соціалістичну змістом культуру цих народів.

У Великій вітчизняній війні пліч-о-пліч б'ються і однаково героїчно захищають соціалістичну Батьківщину росіянин і українець, грузин і азербайджанець, вірмен і узбек, таджик і туркмен, євреї і татарин, казах і киргиз, латиш і карел і всі інші народи Радянської держави. Серед наго-

роджених орденами та медалями за бойову відзнаку, за відвагу, за військові подвиги і серед Героїв Радянського Союзу ми бачимо бійців, командирів, громадян усіх національностей Союзу РСР.

Тому дуже важливо, щоб партієць завжди пам'ятав про потребу допомогти нацменові усунути ті перешкоди, які заважають йому в тому чи іншому випадку брати участь у громадській діяльності. Буває, наприклад, що в тій чи іншій військовій частині є група бійців, що не знає російської мови. Цим бійцям треба допомогти, щоб серед них була поставлена політична робота, щоб до них доходила політична інформація, література їх рідною мовою, щоб вони відчували на кожному кроці це піклування, щоб бралися до уваги їх національні звичаї, їх національна культура. Це ще більше зміцнить дружбу народів, бо найміцніша дружба та, яка скріплюється спільною боротьбою з ворогом, скріплюється кров'ю. Нема нічого міцнішого від цієї дружби.

V

ЧОГО ВИМАГАЄ ПАРТІЯ ВІД КОМУНІСТА В ОСОБИСТОМУ ПОБУТІ І В ГРОМАДСЬКІЙ РОБОТІ?

Чи повинна партія втручатися в особисте життя комуніста?

Партія не встановлює правил і норм поведінки кожного члена на всі випадки його життя. Статут нашої партії, як і програма партії не містять у собі ні однієї вимоги, яка нагадувала б про дріб'язкове копірвання в особистому житті комуніста. Але тільки вороги наші можуть змальовувати справу так, ніби ми заперечуємо мораль, ніби нам нема ніякої справи до особистої поведінки комуніста, його ставлення до родини, до дітей, його честі, ставлення до людей, до держави, до партії, до товаришів.

Партія не нормує дріб'язково життя комуніста: чи встає комуніст рано, чи пізно, — це залежить від тих обов'язків, які він виконує. Запізнення на роботу для комуніста — річ ганебніша, ніж для безпартійного, і, якщо партійна організація засуджує винного в таких вчинках, він не має права скаржитися, що партія втручається в його *особисте* життя: це не його особиста справа, а справа громадська, питання про те, як він виконує свої обов'язки щодо держави, щодо установи, в якій він працює. Кожний член партії повинен бути зразком у своїй роботі для безпартійних.

Чи є наприклад *родинне життя* особистою справою кожного комуніста? І так і ні. Партія не вимагає від комуніста, щоб він просив у неї дозволу одружитися з тією чи іншою жінкою, або від комуністки, щоб вона вийшла заміж за того чи іншого чоловіка. Але це не означає, що комуніст може будувати свою родину так, що йому „наплювати“ на громадську думку, на думку широких кіл безпартійних робітників та селян, серед яких він живе, показуючи їм приклад *усім своїм життям*. А хіба безпартійний не цікавиться тим, як комуніст будує свою родину, чим відрізняється родина комуніста від родини будьякого безпартійного робітника і селянина? Тому, хоч партія і не обумовлює ні в одному з партійних документів вимог до члена партії про те, як йому будувати своє особисте, родинне життя, але зрозуміло, що комуніст *в особистому і в родинному побуті* повинен бути зразком для всієї безпартійної маси, яку він кличе на шлях до нового життя, на шлях перебудови всіх відносин між людьми.

Візьмімо приклад. Партія бореться з залишками рабського закріпачення жінки в родині, коли чоловік змушує іноді дружину закривати лице від сторонніх (як це іноді ще буває на Сході), носити чадру, паранджу, коли жінці забороняється іноді бути присутньою разом з чоловіками на зборах, брати участь у громадських справах, коли їй нерідко відводиться *лише* роль куховарки, хатньої робітниці і матері, справа якої родити, готувати їжу, прибирати кімнати, прати білизну. Правда, таких родин стає рік-у-рік менше. Жінка завоювала собі становище завдяки соціалістичній перебудові суспільства, завдяки колгоспному ладові на селі. Багато у нас жінок з вищою освітою на керівних постах, депутатів Верховних Рад республік і Депутатів Верховної Ради СРСР. Є жінки — члени уряду. Дуже багато жінок — директори заводів, начальники цехів, голови рад, колгоспів. Тим неприпустиміше, коли трапляються такі випадки, коли комуніст не дозволяє своїй дружині зняти чадру, брати участь у громадських зборах, вступати до партії, до комсомолу, брати участь у громадському житті.

Чи може такий відсталий „комуніст“ посилатися на те, що його ставлення до дружини, до дочки, сина є його *приватна* справа, є його *особисте життя*? Ні, не може. Тому що широкі безпартійні маси робітників та селян, серед яких ми ведемо пропаганду й агітацію за цілковите розкріпачення жінок, за можливість усім брати участь у громадському житті, завжди будуть нам указувати на

приклади неподобного, неприпустимого, реакційного, відсталого ставлення до жінки, до дітей з боку окремих комуністів.

Отже, і своє родинне життя комуніст повинен побудувати так, щоб воно було прикладом, зразком для широких безпартійних мас трудящих.

Отже, не можна так різко відокремлювати особисте життя від громадського, щоб в особистому житті людина могла дозволяти собі вчинки, негідні комуніста.

Ми не проповідуємо статуту тверезих. Ми не чернечий орден, і партія наша не монастир. Ми не обмежуємо, не регламентуємо до дрібниць життя партійців. Навпаки, ми хочемо, щоб партієць найповніше розвивав і в громадському і в особистому житті всі свої кращі нахили, всі свої кращі здібності. Але якщо ці здібності і нахили розвиваються в погану сторону, в такому напрямі, що комуніст *ганьбить партію*,—партія має право його поправити, закликати до порядку; а якщо він невинуватий, то чи може партія відповідати за такого партійця, який усією своєю поведінкою її ганьбить?

Звідси випливає і вимога партії до комуніста в особистому побуті: *живи так, щоб твоє життя було прикладом для безпартійних, які оточують тебе, не ганьби своєю поведінкою партії і не відштовхуй своїми вчинками від партії безпартійних, не змушуй їх осуджувати партію через твою негідну поведінку.*

Наша партія керує Радянською державою. У наших руках народне добро, ми повинні збільшити це народне добро, оберігати його всім своїм життям. І якщо ми ставимося негативно до тих, хто нечесно поводить з дорученим йому народним добром, то нещадно повинна розправлятися партія з комуністом, коли він дозволяє собі корисливо використати своє службове становище.

Комуніст повинен бути зразком чесності, ощадливості щодо державного добра.

Чи є приватна справа ставлення комуніста до товаришів? Партія вимагає, щоб і тут комуніст показав приклад товариського ставлення до іншого члена партії, щоб велике слово „товариш“ відповідало своєму значному змістові, щоб ніхто не ганьбив цього слова. У нас є чудові приклади дружби, товариського ставлення один до одного. Перед нами чудовий приклад ідейної дружби й допомоги в житті Маркса і Енгельса. Перед нами другий такий же приклад ідейної співдружби і допомоги один одному у всьому

житті і роботі Леніна і Сталіна. А скільки таких прикладів дружби ми бачимо на фронті, в бою, де дружба перевіряється щодня кров'ю! Комуніст має право сподіватися на товариську пораду, на товариську допомогу з боку інших членів партії. Дружба вимагає іноді на фронті самопожертви, і слава тому комуністові, що здатний на таку самопожертву.

Саме тому, що ми високо ставимо слово „товариш“, цінімо товариську дружбу та взаємодопомогу, ми ставимося з презирством до людей брехливих, до склочників, до підсиджування. Ми ненавидимо і виганяємо з своїх рядів кар'єристів, які готові обрехати іншого товариша, якщо ця брехня прокладає їм дорогу до кар'єри. Ми вимагаємо, щоб товариші не плямували один одного необґрунтованими, неперевіреними обвинуваченнями, щоб вони були уважні один до одного і допомагали один одному в скрутій бою.

Ми вимагаємо від комуніста правдивості, щирості щодо партії й держави. Комуніст не має права приховувати будьщо від партії. Комуніст повинен правдиво відповісти перед своєю партією на всі питання, що виникають у партії щодо поведінки товариша або щодо його минулого. Тому партія виганяє з своїх рядів тих, хто приховав від партії щонебудь ганебне для нього в минулому. Якщо член партії не довіряє своїй партії, приховуючи від неї свої вчинки, то партія не може довіряти такому комуністові, він не може перебувати в рядах партії.

Партія систематично очищає свої ряди від людей, що плямують чистоту прапора нашої партії. „Партія сильна своєю згуртованістю, єдністю волі, єдністю дій, несумісних з відступленням від програми і статуту, з порушенням партійної дисципліни, з фракційними угрупованнями, з дворучництвом. Партія очищає свої ряди від осіб, які порушують програму партії, статут партії, дисципліну партії“¹.

Кожний комуніст повинен пам'ятати, що за його поведінкою стежать мільйонні маси безпартійних трудящих; з його вчинків вони роблять висновок про партію. Ні один комуніст не має права забувати клятву, дану товаришем Сталіним від імені всієї партії біля труни Леніна:

„Покидаючи нас, товариш Ленін заповідав нам тримати високо і берегти в чистоті велике звання члена партії.

¹ Статут ВКП(б).

Клянемося тобі, товаришу Ленін, що ми з честю виконаємо цю твою заповідь!"¹.

Партія з честю виконує цю клятву товариша Сталіна. Кожний комуніст у серці своєму зберігає цю обіцянку. Він ніколи не може забути про неї. Саме тому партія більшовиків користується таким величезним довір'ям трудящих, саме тому вона може ставити перед собою величезні завдання і здійснювати їх, ведучи вперед багатоміліонний радянський народ.

VI

ПРО КОМСОМОЛ. ПРО РОЛЬ І ОBOB'ЯЗКИ КОМСОМОЛУ І ПРО РОЛЬ І ОBOB'ЯЗКИ БІЛЬШОВИКІВ ДО КОМСОМОЛУ

Одним з резервів і помічником партії Леніна — Сталіна його молодію зміною є Всесоюзна ленінська комуністична спілка молоді — ВЛКСМ. Під керівництвом більшовицької партії, ВЛКСМ виховує молодь у дусі комунізму, згуртовує її навколо радянської влади.

У статуті ВЛКСМ сказано, що „комсомолец вважає для себе за величезну честь стати членом ВКП(б) і всією своєю діяльністю і учобою підготовляє себе до вступу в її ряди“.

Програма ВЛКСМ вимагає від кожного комсомольця захищати соціалістичну Батьківщину:

„Самовідданий захист соціалістичної Батьківщини, зміцнення її могутності, добробуту і слави є найсвятіший і кровний обов'язок члена ВЛКСМ“. Тому „ВЛКСМ виховує молодь у дусі готовності на перший заклик радянського уряду виступити на боротьбу з ворогами соціалістичної Батьківщини“.

В роки громадянської війни комсомол боровся пліч-о-пліч з партійцями-більшовиками в рядах Червоної Армії і в партизанських загонах. Усі ми з хвилюванням читали про це в повісті комсомольця-письменника Миколи Островського „Як гартувалася сталь“.

Значення комсомолу в Країні Рад дуже велике. Чимала частина червоноармійців та червонофлотців і командного складу навіть при мобілізації старшого віку — молодь. На селі також молодь виконує величезну роботу, особливо під час війни. На заводах працює — і до того ж дуже добре працює здебільшого — молодь. Учні шкіл — молодь.

¹ Сталін, Про Леніна, Українське державне видавництво, 1944 р. стор. 14.

Комсомол налічував у своїх рядах на початок війни з гітлерівською Німеччиною близько 11 млн. членів. Це серйозна, велика сила в праці і в бою, на фронті і в тилу. Тому обов'язком кожного партійця є всебічна допомога комсомоліві в його виховній роботі, у виконанні ним великих завдань, покладених на нього. Кожний більшовик повинен взяти собі за зразок ставлення до молоді Леніна і Сталіна. Дріб'язково не піклуючись про організацію, допомагати їй ідейно рости, вирощувати любовно міцне мужнє покоління, висувати здатну, талановиту молодь, не вважаючи на її вік.

Комсомол виховує радянську молодь у дусі комунізму, як гідних продовжувачів справи Леніна — Сталіна. Комсомол, природно, є школа для підготовки нашої молоді до того, щоб молоді люди Країни Рад стали справжніми будівниками нового, соціалістичного суспільства, корисними його членами. Для цього вони повинні бути виховані, як більшовики. Для цього вони повинні знати історію нашої країни, історію партії Леніна — Сталіна, організатора боротьби й перемог радянського народу, знати історію народу та його боротьби за соціалізм, щоб брати у ній свідомоту і активну участь. Для цього повинні вони опанувати знання, техніку в галузі виробництва, бути грамотними і корисними в галузі науки і культури. Країна знає вже немало комсомольців — добрих директорів заводів, начальників залізниць, голів колгоспів, інженерів, майстрів, знатних стахановців, художників, музикантів, артистів, вчених.

Комсомольці виховуються загартованими морально і фізично. Комсомольці повинні вміти боронити свою Батьківщину зі зброєю в руках і для цього вивчати і знати добре військову справу, опановувати її техніку, як майстер оволодіває верстатом, інструментом, орач — плугом, тракторист і комбайнер — трактором і комбайном.

Комсомольці, як і весь наш народ та його Червона Армія, виховуються „в дусі рівноправності всіх народів і рас, в дусі поваги до прав інших народів“ (Сталін). В цьому — основа нашого інтернаціонального виховання.

Комсомол у Великій вітчизняній війні Радянського народу проти фашистів показав себе гідним свого звання Червонопрапорного комсомолу. За героїство і відвагу у громадянській війні комсомол був нагороджений у 1928 р. орде́ном Червоного Прапора.

У відозві VIII з'їзду ВЛКСМ до всіх комсомольців, молодих робітників та селян у зв'язку з нагородженням орде́ном Червоного Прапора було сказано:

„Орден не тільки нагорода, орден—велике зобов'язання, яке Ленінський комсомол приймає на себе... Наші знання, наші мускули і наше життя належать владі робітників та селян. Ми не щадили їх у вогненні роки громадянської війни, ми без ніякого жалю віддамо їх у дні нових випробувань і перемог. Ждемо наказу наших командирів!

Ми ніколи не зганьбимо ордена Червоного Прапора, врученого нам сьогодні. Ми клянемося виправдати його, клянемося вкрити новою славою багрові стяги Червоної Армії і яскравочервоні вимпели Червоного Флоту“.

Комсомольці чесно виконують це зобов'язання і на фронті і в тилу.

Лише за перші три дні Вітчизняної війни 50 тис. комсомольців Москви подали заяви про бажання йти добровільцями на фронт. Усі комсомольці Ленінграда подали такі самі заяви. Те саме зробили майже всі комсомольці Одеси, Севастополя, Сталінграда.

Десантники і льотчики, моряки і артилеристи, танкісти і піхотинці, кавалеристи і зв'язківці, сапери і санітари, відважні розвідники, партизани і партизанки—комсомольці заслужили численні нагороди та ордени. Серед оборонців Сталінграда кожний п'ятий боець був комсомолец. На Сталінградському фронті нагороджено орденами Союзу РСР понад 2 тис. комсомольців. Сотні комсомольців і комсомолок завоювали під час війни звання Героя Радянського Союзу. Досить назвати такі імена, як Зоя Космодем'янська, Ліза Чайкіна, Гастелло, Тімур Фрунзе, Віктор Талаліхін, щоб перед нами постали безсмертні образи молодих героїв, безмежно відданих Батьківщині і партії Леніна—Сталіна.

У прифронтових районах комсомольці не рідко йшли на фронт цілими організаціями, навченими і сформованими у військовій підрозділи. До Сортавальського райкому ЛКСМ Карело-Фінської республіки прийшов комсомолец і передав секретареві райкому справи первинної організації разом з такою запискою:

„До Сортавальського районного комітету ЛКСМ. Повідомляю, що комсомольська організація лісопункту в складі винищувального батальйону негайно виступає на фронт. Ідуть усі комсомольці. Одному доручається здати справи і догнати нас. Просимо вважати нашу організацію такою, що перебуває на фронті“.

Це один з багатьох фактів Вітчизняної війни.

Комсомол шефствує над Військово-Морським Флотом. Як поводитися наші славні моряки-комсомольці, про це красномовно говорить подана нижче, одноголосно ухвалена резолюція комсомольських зборів первинної комсомольської організації одного червонопрапорного есмінця від 30 листопада 1942 р:

„Заслухавши інформацію батальйонного комісара т. Бута про поставлене бойове завдання перед кораблем, комсомольські збори ухвалюють:

1. У бою з ворогами Батьківщини показувати приклад мужності, стійкості та героїзму. Битися з ворогом до останнього снаряда, до останнього патрона. Битися доти, доки битимуться серця, і здобути перемогу.

2. В разі загибелі корабля—у полон нікому не здаватися, не зраджувати Батьківщину, не ганьбити Червоного прапора Військово-Морського Флоту, не ганьбити честі радянського моряка.

3. Це рішення вважати за клятву, дану перед Батьківщиною, партією, урядом і великим Сталіним“.

Більше півмільйона комсомольців на фронті вступили в ряди партії за самий лише 1942 р. Наводимо заяву червонофлотця Сошина—одну з багатьох таких заяв—до партійної організації дивізіону бригади морської піхоти:

„Прошу партійну організацію прийняти мене в ваші ряди, бо я бажаю бути нарівні з передовими людьми. У наступному бою я битимусь з німецькими бандитами до останньої краплі крові, а якщо буде треба—не пожалю свого життя в ім'я своєї Батьківщини“.

Багато комсомольців, не вважаючи на молодість, є командирами військових частин, водіями кораблів.

Ті, хто вступає в грізні дні війни в ряди комсомолу і партії, знають, що вони беруть на себе серйозну відповідальність.

Настала пора звітувати нам знову
За кожен внесок в комсомольським квиткові.
Вітчизна віднині спитає по суті
За літеру кожну у нашій статуті.
Тривогою небо над нами укрито.
Підходить війна до твого узголов'я.
Тож більш не рублями нам внески платити,
А може й життям особистим і кров'ю¹.

¹ Маргарита Алігер, „Зоя“ (поема), журнал „Знамя“. № 11, 1942, стор. 17.

Величність нашої справи полягає в тому, що ці внески власним життям і кров'ю мільйони радянських людей—і серед них партійці та комсомольці насамперед—віддають з гордою і радісною свідомістю, що вони роблять подвиг в ім'я великих визвольних цілей. Товариш Сталін каже:

„У Червоної Армії є своя благородна і висока мета війни, що запалює її на подвиги. Цим власне і пояснюється, що Вітчизняна війна породжує у нас тисячі героїв і героїнь, готових іти на смерть заради свободи своєї Батьківщини“¹.

Щодня в містах і селах, на заводах, у колгоспах і радгоспах, на полях боїв вступають тисячі молодих людей до комсомолу, щодня сотні і тисячі комсомольців вступають у ряди партії.

Під Сталінградом в одній з частин 62-ої армії, на прапорах якої написано лозунг „Перемога або смерть!“, зберігся такий протокол комсомольських зборів:

„Слухали: Про поведінку комсомольців у бою.

Постановили: В окопі краще померти, але не піти з ганьбою. І не лише самому не піти, але зробити так, щоб і сусід не пішов.

Запитання до доповідача: Чи існують поважні причини відходу з вогневої позиції?

Відповідь: З усіх поважних причин лише одна братиметься до уваги—смерть“.

„Зважаючи на 12-у за день контратаку німців, доповідач від заключного слова відмовився.

Наприкінці зборів для довідки взяв слово командир роти. Він сказав:

„Я повинен внести певну ясність у виступ комсорга. Він багато говорив тут про смерть і сказав, що Батьківщина вимагає від нас смерті в ім'я перемоги. Він, звичайно, не точно висловився. Батьківщина вимагає від нас перемоги, а не смерті. Так, дехто не повернеться живим з поля бою,—на те і війна. Герой той, хто розумно і хоробро помер, наблизивши годину перемоги. Але двічі герой той, хто зумів перемогти ворога і лишився живий“².

Таких двічі і тричі героїв Вітчизняної війни немало серед нашої відважної, сміливої комуністичної молоді. Вони

¹ Наказ Народного Комісара Оборони 23 лютого 1942 року № 55
² „Комсомольская правда“ від 28 січня 1943 р.

і становлять значну частину тих, хто вступає в наші ряди в ці грізні дні вогневих випробувань.

Зробити їх непохитними, витриманими партійцями — ось одне з найпочесніших серйозних завдань кожного більшовика.

Партійні з'їзди не раз ухвалювали рішення про необхідність всебічної допомоги партійних організацій комсомолові.

Ось чому „Пам'ятка партторгові партійної організації стрілецької роти“ включає таку вимогу:

„Допомагай секретареві комсомольської організації та комсorghові в їх роботі по вихованню високих бойових якостей у комсомольців, по залученню молодих бійців та командирів до комсомолу і піднесенню політичної свідомості членів Ленінського комсомолу“.¹

ПІСЛЯСЛОВО

У цій брошурі автор намагався зрозумілою для кожного кандидата в члени ВКП(б), для кожного комсомольця мовою розповісти, чого вимагає партія від комуніста; змалювати комуніста, яким він повинен бути, щоб з найбільшим успіхом виконувати великі завдання, покладені на всіх нас нашою партією в такий відповідальний період життя Радянської держави. Кожний з нас хотів би виховати в собі риси і властивості більшовика, ідеальним втіленням яких є Ленін і Сталін.

Час, в який ми живемо і боремось, сприяє цьому. Ніколи ще, за винятком, можливо, періоду Жовтневої соціалістичної революції 1917 р. народ нашої країни не переживав такого високого піднесення, не відчував такого припливу енергії та сил і упевненості в перемозі, як у дні Великої вітчизняної війни.

У червні 1941 р., коли підлі хижі німецько-фашистські окупанти напали на нашу країну, весь Радянський народ став перед новим серйозним випробуванням. Він витримав, вистояв. Він знекровив гітлерівську армію, знищивши мільйони загарбників і техніку ворога. Він розвіяв на порох дуту легенду про непереможність німецької зброї. Він спинив гітлерівські орди, розгромив їх і взяв у полон під Сталінградом величезну армію гітлерівців на чолі з 24 генералами. Він відстояв місто Леніна і місто Сталіна. Червона Армія

¹ „Партійно-политическая работа Красной Армии“. Збірка статей та документів, Воениздат, 1942, стор. 65 — 66.

запалена закликом товариша Сталіна, запалена великою визвольною метою війни — прожене ворога з нашої священної землі.

Кожний з нас, членів і кандидатів славної партії Леніна—Сталіна, переживає разом з своєю країною радість великих перемог, здобутих Червоною Армією. Ми відчуваємо гордість і радість, що народилися і живемо в епоху, коли на чолі народів нашої країни бореться партія, створена Леніним і Сталіним, що ми є члени партії, якою керує товариш Сталін. Ми боремося поряд з ним. Ми повинні бути гідні у всіх відношеннях звання члена більшовицької партії — організатора боротьби і перемог радянського народу.

ЗМІСТ

	Стор.
I. Хто входить до партії більшовиків?	4
II. Які обов'язки партійця-більшовика?	6
1. Про оволодіння марксизмом-ленінізмом	8
2. Про партійну і радянську дисципліну	11
III. Перемога або смерть!	24
IV. Авангардна, передова, провідна роль комуніста	27
V. Чого вимагає партія від комуніста в особистому побуті і в громадській роботі?	32
VI. Про комсомол. Про роль і обов'язки комсомолу і про роль і обов'язки більшовиків щодо комсомолу	36
Післяслово	41

Центральна Научна
 бібліотека ХДУ
 2183/47

Відповідальний за випуск Є. Пелешук

**Ем. Ярославский — Чего требует партия от коммунистов
в дни Отечественной войны**

(На украинском языке)

БЦ 06744. Зам. 560. 2³/₄ друк. арк. Тираж 20.000 Підпис. до друку 9-VII-44 р.
Харків. Друкарня ім. Фрунзе.

